Контрольный экземпляр

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИНА—110 ШУ

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

1980 АПРЕЛЬ 22 ШИНАРА. № 48 (8178). Мах 2 кепиг.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

Арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

Арадувл 1923 шера денз «СВЕТ». ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧИАССР

ГАГИЕВ ГИРИХАН

МАВЗОЛЕЙНА ЮХХЕ

Мукх лоам... Лоам
мукх...
Латт со Мавзолейна
юкха...
Марганаш хьий этто
латт со,
Латт со, лотабенна
кор.
Цу лекхара лай
Iодоагlа...
Доагlа... Доагlа... Кхор
со чlоагlа.
Мавзолея лехха лелаш
Кlайчь лайно шолдар
хьор.
«Дика дар-кх, — гlотт
со уйла, —
Ленин, лоа доле
а шийла.
Марзаделла, дlоахда
хьор.
Цlога даго вал:
«Дlоашал»
Шолнуш дац ун ...
дlаплаш.—
Дерриге дуне дlоаццаш
цар».

МОСКВА. В. И. ЛЕНИН. 1920 ШЕРА 1 МАЯ. ТАСС фотохроника.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обком, НГIАССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай районаца, гlишлоиьяча организацешен гlишлон индустре предприятешен 1980 шера I квартала план кхоачаш а тlехкхоачаш а хьй тlехьаре, производства эффективности белла динамиh йара тlеухьаре къовсам чlоагlбера йолаьча социалистически цай итогашка.

СОЦАМ ТIАНИЦАБ ХЬОКИАЕ:

Хьалхара меттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байрак ела

ЗАВОДСКОЙ РАЙОНА,

Нохч - Гlалгlай гlишлоиьяча управлена,

№ 7 йолча треста монтажни специализированни управлена,

«Грозгипросельхозстрой» института,

«Союзавтоматстрома» ВНПО опытни заводе;

Шоллагlа меттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота ела:

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА,

«Чечингазстрой» треста,

«Центроспецстрой» треста спецСМУ-на,

Кхоалгlа меттиг, КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом дела:

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНА,

«Чечингсельстрой» треста ПМК-223.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ, СУНЖЕНСКИ РАЙОНИЙ дика болх белгалбаьб.

Сихдаьл балхаш

Кхашка болх бе йиш йолаш ха еча хlара сахьатах ма хуьла ду-кхагlа пайда эца гlерташ къахьегаш ба хlанз Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза механизаторий кхаш леладераш. Ишта, агротехнически дикагlйолча хана дlайийра силоса хьажкlаш, гепараш, доакъара свеклаш. Уж балхаш чакхдоахаш хьинаре денъа лаьцар механизатораша Цакаев Саида, Исраилов Юнаса, Ибрагимов Мохьмада.

Укх деношка ялата хьажкlаш дlае йоларьй цу боахаме Iа культура 700 гектара тlа кхеергъя.

Хьажкlаш дlаюш ба механизатораш Юшаев Мовлет, Элиханов Зайнди, Асхабов Шамсуддин, Исраилов Абулхид шоай декхараш тlехкхоачаш а деш.

280 гектара тlа хьажкlаш кердача индустриальни технологеlа кхеергъя совхозе. Цу хьисапе из культура дlаера тlера лаьтта кийсдеш кхаш кийчдеш ла.

— План 27 йолаш хlара гектара тlара 35 центнер фуалъяха хьажкlаш чуяй дош деннад тха боахама кхаш леладераша. Иззал тьувкъам чуэла йиш хулийтаргйола цхьалха хьалаш вlаштlехьдаьхад оаха хlанзле. Масала, либа оахаш лаьтта минеральни, органически удобренешца хьаьнлир. Дlадувча фуца цхьаин хlанз а тосс минеральни удобренеш. Цул совгlа дlадуш дола дерриге фу цхьоалагlча классах да. Цхьабакъда, хlанз даьчох кхоачам хургбац, нагахьа саниа тlехьтlайоагlача хана а хьажкlашта лертlа Iуналла дой. Хlаьта из гlулакх а тха механизатораша толамца чакхдоаккхаргхиларах теш со, — йоах юртбоахама культураш кхееча цеха начальника Ирипханов Алексей.

Х. МАГОМЕТОВ.

КОММУНИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПЕ, ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ

«Шеча шоттайнахьа» Нохч-Гlалгlайчохе даьхе лелаш хилар 600 эзарна дуккагlа мах. Царех 200 эзар гергга саг заводашка, фабрикашка, колхозий совхозий кхаьшиех фермашкен болх беш вар. Волгалбаьлар мехкидаьттахой, цар 45 эзар сома мехьа продукци арахийцар. Цу дийнахьа Ташкалински УТТ водителашка берригга бола бир кходаьча доагорца. Кходаьча дизельни доагорхи электроэнергеца болх бир дlакхевчаш ялча 120 поезд дlакхоачаьча машинаьчаьа Грозненски отделене локомотивай водителашка е.

Дукха болх бир гlишлоиьераша. Субботник долаш эксплуатаце дlаяла кийчьяй волжилинкен 71 квартира бола цlа.

Вlарча хьайцача коммунистически субботника долча дийнахьа 500 эзар сомал дуккагlа мах бола балхаш дир.

19 апреле чакхдаьхкача ленински коммунистически субботниках бокъонца дола дерригкалгlа къахьегама цlей хилар. Маха чlоагlа деташ айдена, хьинаре болх бир. Хlеравар гlийртар юкъарча гlулакха шийгара доагlа дакъа юкъедахьа.

Даьхенна кийчдаь совгlат

Хlара шера В. И. Ленин вьача цlейна хетадаь Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа мехкдаьтта продукташ а йийца Грознера вай Даьхен столице Москве поезд дlайохийташ хилар традици а хинна дlаэттагlулакх да. Къопача Советски Россена чlоагlа хала долча 1920 шера Ленина шийна дlаяхийтар мехкдаьтта продукташ тlайола хьалхара «цlе поезд».

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетадаь коммунистически субботник долча 1980 шера 19 апреле цхьайтта сахьат даьлча Грознерча машинаькъа станце митинге вlашагlкхийтта бар дукха машинашкахой, партийна а советски а болхлой. «Ленински юбилея 110 шу дизара сийна» яхача а кхычи а цlеча алакатаица кийчьяь яр 4250 тонн мехкдаьтта продукташ а йийца Грознера Москве дlайохийта поезд.

Электровоза машинист Мельников Анатолийи цун гlонча Подлесный Василийи къаьстта чlоагlа деташ гlоадаьнна ба, хlана аьлча, цаьхьалхара моттиг яккхара къахьегаме лоаттабаьча къовсаме котало яьккхача шаьна боккъо еннай вай Даьхен столице из поезд дlайига.

Дег гlара доагlача дlайхача дешашца социалистически цаье котбаьннараш даькъала а бувцаш, уж дикача наькъа тlа хилар ловш лоца баькхар КПСС Октябрьски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецова, мехкдаьтта проводий Къилбаседа-Кавказа управлене йоккхагlйолча инженера Е. А. Андриановас, В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода йоккхагlйолча оператора, Социалистически Къахьегама Турпала, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутата И. И. Ведерникова, кхычар.

Поезд дlахийта бокъо елар. Машинистага символически жезл дlаелар. Чlоагlа локхаш я марш. Гаьнарча наькъа яха яральна поезд шорттига йола а еша сихлуш, сихлуш гаьна лелар. Даьхенна Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша луш дола совгlат дар из.

СУРТАШ ТIА: машинистага А. Мельниковга дlалуш я символически жезл; митинге дакъа лоацаш бараш.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ДУККХАЧА ШЕРАШКА ХЬАЬНАЛА КЪАХЬЕГАРАХ — СОВГIАТАШ

Лакхехьарча Совета Президиумо дийцар Нохч-Гlалгlай АССР-е «Къахьегама ветеран» яха медаль къахьегамхошта ялар мишта леладу.

Заседане белгалдир 1974 шера 18 январе «Къахьегама ветеран» яха медаль тела оттадаьчул тlехьагlа республике къахьегама ветеранашта из ялара дикка болх бар. Ялх шера медаль еннай 17 эзар гарггача сага.

Медаль ялар массанахьа тlоэц къахьегама ветеранаш Коммунистически партеи Советски пачхьалкхенои еш йола йоакхо еина.

Лакхехьарча Совета Президиумо 6 шера 5584 сага медаль еннача Заводской районе, 3459 сага еннача Ленински районе, цхьайолча кхыча районашка из болх дика белга белгал а даькка уйла тlаяхийтар дукхача коллективашка хlанз а уж медалаш ялаза къахьегама ветеранаш дукха болга. Лакхехьарча Совета Президиумо техкар «Къахьегама ветеран» яла медаль ялара болх Грозненски, Урус-Мартановски, Шалински, Малгобекски, Сунженски, Надтеречни, кхыча районашка мишта лел.

Гучадаьннад дlададача ялх шера республика ялаш йолча районашка пенсионерех кхоалагlча даькъал дукхагlчарна «Къахьегама ветеран» яха медаль дlа ца еннилга, хlаьта Шалински, Грозненски, Урус-Мартановски районашка пенси баьха йолаш пенсе бахарех 30 процентал дукхагlа бераш та.

Медаль ялара представлени ега тlадиллад къахьегача коллективай администрацена, общественни организацешта, районнии городской Советий исполкомашта.

«Къахьегама ветеран» яха медаль ялара представлени яра порядках йолча инструкцега хьежина из ялара дехар ду пенсе ваха ха йолаш пенси далярах йола материалаш оттаеча хана. Хlаьта законодательства дlадехи из кертера лер телхаду дукхача къахьегача коллективашка.

Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхозе, Сунженски района Ленина цlерагlча, XX партсъезда колхозашка, цементни заводе, «Пищемаш» заводе, Шалински района «Южный» совхозе, «Малгобекнефть» НГДУ, Малгобекски УВР, «Ингушский» винсовхозе, кхычаьа пенси хьожадара материалаш оттаеча хана «Къахьегама ветеран» яха медаль ялар дехар 25 процентал дукхагlа дац.

Тохкам беш ишта гучадаьлар къахьегама ветеранашта медаль ялара дехар цlаккха а ца деш дукха къахьегама коллективаш йолга. Грозненски районе уж я «Заря» яха, «Советская Россия», «60 лет Октября», «Тепличный», «Пригородный», совхозаш, Сунженски районе — «Победа» яха колхоз, Шалински районе — мехлесхоз, шекара завод, дулха комбинат, Урус-Мартановски районе — «Горец»; «Гехинский» совхозаш.

Тlаннцача соцам тlа Лакхехьарча Совета Президиумо халкъа депутатий районнии, городской Советий исполкомаш декхарийла йир медаль ялара представлени ечара кхоачамбоацараш дlадаха. Из лоархlаме болх хlара районе, хlара къахьегача коллективе мишта лелабу чlоагlа хьажа. Предприятешен организацешен медаль ялара деш дола дехараш къоастаде кийчдара райисполкомашка вlашагlъехкача комиссеи болх айбе, материал дика кийчъяра, къаьстта дехараш а долаш, уйла тlаяхийта.

Медаль ялара дехар пенси хьожадара материалаш кийчъеча хана де дела яха инструкце положени тlера ца доалаш кхоачашъе.

Республика министерствай, ведомствай кулгалкошта тlадиллад шоашта кара йолча предприятешка «Къахьегама ветеран» яха медаль къахьегамхошта ялара болх мишта латт коллегешка къоастаде, предприятей, организацей, учреждений кулгалхой цу балхах бола бехктокхам, цу хьакъехьара кадрай отделий лоархlам айбелга.

Нохч-Гlалгlай АССР социальни Iалашон министерствана тlадиллад къахьегама ветераний учет лелаярах бола социальни Iалашон органий лоархlам лакхбелга, цу гlулакха халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомашта хьалха новкъостал делга.

Кремле хинна торжественни заседани

Кхоалламa килах ленинача, массане а политически къахьегамеи уйла айеннача хьале, парте чакхдаккха оттадаьр, пятилетка планаш толаме кхоачашъе чlоагlа лоIам болаш Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дизар белгалдоаких советски халкъо.

Ленин ваьха а цо болх баь а ха гаьнагlа ма йоал адамленна хьалхашка кхы а къаьгагlа дукхьалъотт Iилман йийлан титана, чlоагlагlча революционера, Коммунистически партии дунен тlа эгара хьалхара социалистически пачхьалкхен хьаккхелачунна, дунен пролетариата баьччана карагlдаьннараш Iалашмате доккха а лоархlаме а долаш.

В. И. Ленина цlерaца дlа ца къасташ дувзадена да вай заманга — капитализмагара социализмаген коммунизмаген довлара заманна карагlдаьнна сийлахь-доккхий хlамаш. Ленинизма бокъонца йола котало а хинна дlаэттад СССР дегlаенача социализмо общества хьакхоллар. Ленински идей байракха кlал керда вахар хьалдеш да эжарашха йолча социалистически пачхьалкхений халкъаш, чlоагlлу социалистически содружество. Ленинизмо деташ урааувттаду социальни нийсхон къам ший лоIамагlа хилари бахьан, империализмана, колониализмана, расизмана дукхьала, лаьттан тlа мшар лоаттабари чlоагlбари дукха къовсам лоаттабеча миллионаш болча наьха.

Сийлахь-воккхача Ленина идеяштен васкесташтен тешаме хилари хьалбила ба КПСС, хlанзарча хана белгалаьнна йола деятель новкъост Л. И. Брежнев керте латтача парте Центральни Комитетн, ЦК Политбюро берригга болх. Баьчча гlулакх дахаш да КПСС XXV съезда исторически решенеш толаме кхоачашъеш доалла вай халкъо деча гlулакхашца.

21 апреле съездий Кремлевски Двореце хилар сийлахьча денна хетаьа торжественни заседани. Зале — столица а Подмосковья а производстве хьалхе лелараш новатораш, парте ветеранаш, Iилмани культурай деятелаш, советски Гlеранцарча Низий бlухой, партийни, советски, общественни организацей векалаш, кхыча мехкашкара дипломаташ, доалол дехьара хьаьший, журналисташ.

17 сахьат. Заседане хинараша дlаьхдаь тlоераш деттaш гlайцар новкъостий Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, М. С. Горбачев, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков.

Президиуме митта ба СССР Лакхехьарча Совета Президиумы а СССР Министрий Совета а председателий заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета палатий председателаш, КПСС, МГК-ан секретараш, ленински парте ветеранаш, промышленностеи юрта боахамен къахьега цlи хеза бола нах, гlорбаьнна военачальникаш, СССР летчикаш, космонавташ, Iилманхой, общественни творчески организацей векалаш, доалол дехьара хьаьший.

Торжественни заседани хьайийллар КПСС Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара **В. В. Гришина**.

Зале ек Советски Союза Пачхьалкхей гимн. «Ленинизма сийлахь-боккха вахара наь» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро членаlла кандидата, КПСС ЦК секретара **Б. Н. Пономарева**.

Доклада чlоагlа уйла тlаяхийта ле а дийгlар тlоараш детташ дукхаза сеца а йир.

Торжественни собране хинараша ура а айтта йоаккх партийни гимн «Интернационал».

Цул тlехьагlа хилар цlейна хетадаь доккха концерт.

(ТАСС).

МЕЛ ЭШАР КИЙЧА ДА

Шалински районе доккхагlа долча боахамех я «Джалка» яха совхоз. 7160 гектар да укхаза саха лаьтта, цунах 1150 гектар хьажкlаша дlалоац. Къаьстта тернам тlабохийт укхаза из культура лелаяра кердача технологеца. Кердача тайпара лелае лаьрхlац 800 гектар.

Хlанз укх сахьате вlашагlъелла кхо звенои коммунист Социалистически Къахьегама Турпал НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат Саидов Баудин керте а латташ йола цхьа механизированни отряди я совхозе. Цу отрядо дlаювртъя кердача технологеlа лелаергйолаш 400 гектар хьажкlаш. Хlара гектара 6 килограмм хургlолаш гербицидаш дlакхачийтай отрядага.

План 30 центнер йолча хlара гектара тlара 35 центнер фуалъяха хьажкlаш чуяра яхь йоаржаьй звеньяша. Хlаьта Саидов керте латтача отрядо дош деннад хlара гектара тlара 50 центнер хьажкlаш чуяь, соахкартул 10 центнер совгlа. Хlанз укх сахьате тlоадал дlаньовлара балхаш деш ба механизатораш. Гурахьа дийна платаш хьувкъадара кхашка болх беш юртбоахама авиаци по химически удобренеш тесс дlайийнача хlамашта.

Теркал ца деш дитац доакхар кийчдара гlулакх а. Дуккъашха укх шера вlашагlъеллай дилла а болх бергбола доакъара культураш лелаяраш уж чакхъяхарах йола механизированни отряд.

Я. БУБНЕНКО.

1870 ДАИМ ЯХАРГЬЯ СИЙЛАХЬ-ВОККХАЧА

Къаман политика котъялар

В. И. Ленина даьча тІехдаьнна доккхийча хІамаех цаІ да къамий дешах йола К. Марксеи Ф. Энгельсеи идеяш цо творчески йІаьхий яри кердача исторически хьалашка дегІайоалаяри, парте къамий программа кийчъяр а массе оагІорахьара бакъъяь хьаоттаяр а.

Эггара хьалхарча Советски правительствана керте хиняв В. И. Ленин хьалха латтар къамий дешах лаьца программе дІадехараш практически чакхдакар дукха парте лоаттабаьча къовсама. Ший эггара хьалхарча декреташка Советски Іаьдало закон а даь оттайир Россе халкъий шоай автономи хилара йола бокъо, нийсхо, суверенитет.

В. И. Ленина кийчъяьчея 1918 шера январе Советий III Еррироссийски съездо тІаийцачея «Къахьегаши доацадеши долча халкъа бокъоний Декларацe» тІа белгалдоаккх: «Советски Российски Республика вІашагІйолл паргІатача къамий паргІатача союза ларда тІа Советски къамий республикай федераци санна». Из дар бІаьш шерашка тоІадаь даьхкача халкъашта, цу даькъе Къилбаседа Кавказа лоаман халкъашта а дагадаьллар. Цу халкъашта ловшк дагадоаллаши хиннар хьа а хьокхаш, нохчий халкъа сийлахьча воІо А. Шерипова Терски халкъий Совета III сессе заседане 1918 шера мае аьннад: «Сийлахь-йоккха эрсий революци бахьан долаш вайта кхачай вай даьша дукха тІерташ бІаьш шерашки къовсам лоаттабаь йоля но башка-дика паргІато... ХІаьз, вай самоопределени хилара бокъонка гаранти вайга кхаьчача хана, из бокъо халкъо цІаккха а цхьаннена а дІадургъац».

Къамий дош къоастадеча лоархІамегІарча лостамех цаІ бар хьалхагІа тоІадаб даьхкача халкъашта советски къамий пачхьалкхел хьалр. Къилбаседа Кавказе, цу даькъе Нохч-ГІалгІайчене а, Советски Іаьдал чІоагІдеш дира къовсам лоаттабе бийзаб контрреволюце низашца. 1918 шу доладенначa юкъе хьаькхийкадаь хиннa Советски Іаьдал деникинцаша моттиг дІалацарах доацаш цхьа ха а яьккха. 1920 шера марте, деникински бандаш йоккъьчул тІехьагІа бокъонца чІоагІ а денна дІаэттар.

Цо йиш хилийтар керда вахар хьалде доладала, къамий пачхьалкхенаш вІашагІйохка. РСФСР ВЦИК-а Президиумо 1921 шера 20 январе арадаьккхача ший декретаца Горски АССР хьалъяь, административни округий бокъонегІа Къилбаседа Кавказа кхыча лоаман областашца цхьана Нохчийчеи ГІалгІайчеи юкъе я йолаш. ДІахоргІа шерашна пачхьалкхе дегІайоалаяра формаш эргайоахаш тоаяра процесс хиннай: 1922 шера ноябре хьалъяь Нохчий автономи область, хІаьта 1924 шера июле — ГІалгІай автономи область. 1934 шера уж ши область вІашагІа а тоха, Нохч-ГІалгІай автономи область яь, 1936 шера декабре Нохч-ГІалгІай АССР а еш.

Нохч-ГІалгІайчен советски автономи хьаяри чІоагІъяри — КПСС ленински къамий политика практически чакхъякхара къаьггача тешалех цаІ.

Къамий дош къоастадаь бола цхьаьнча, кхы кІезигагІча лоархІаме боаца лостам — хьалха тоІадаь даьхкан ка бахьан долаш дегІадахкара тІехьадисан хиннa халкъаш экономически культурни гІулакха цхьаккха бокъо йоацаш хулга дІадаккхар. В. И. Ленина 1922 шера декабре «Къамий хьахъехьаргІа дешах а «автономизацех» лаьца ЦК-ага дахьийтача письмо тІа яздаьд, хьалха Іазап тІалоаттадеш хиннача къаман интернационализм «къамий формальни нийсхо лелаярех лаьтта ца Іеш, фактически вахаре хьахулаш дола нийсхо ца хилар Іазап тІалоаттадеча къаман, доккхача къаман оагІонтахьара юха хьатокхаргдолаш нийсхо ца хиларах а латташ хила еза». ХІаьта цу положене лоархІам къаьстта белгалбоаккхар дукъа цо дІако аьннад: «Из ца кхетадаьчо кхетадаьдац къамий дешахара бокъонца дола пролетарски гІулакх». РКП(б) XII съездо къамий дешах лаьца язъяьча резолюце тІа белгалдаьккхад, тІехьадисача дукхача халкъий «йиш яц бокъонцаи йІаьхкача канен арахьара хьатІа деш новкъостал ца хуле шоашта телача бокъонехи торонехи бизза пайда эца... йиш яц дегІадаккхара эггара лакхагІча лагІа тІа довлаш хьаллакхдала а хьалхадаьнна архача къамашта тІехьанхс а...».

Эрсийн кхычен халкъаша вежарашха новкъостал дар, партеи правительствои хадданза йоакхо яр бахьан долаш лоацача хана юхаметтаоттайир Грозненски мехкдаьтта промышленность. Цу цхьан хана хьаеши дегІайоалаеши яр моттигера промышленность, дукхагІа хулар промышленностера болхлой. ЧІоагІа уйла тІайохийтар къамех болча болхлой кадраш кийчъяра.

Дика ка йоалаш къоастеш яр лоамарошта лаьтта дилара проблема. Юртбоахама производство вІяра ахархошта соудаш, юртбоахама машинашк кечалаши телар, ремонтни прокатни пункташ ехкар... Лоаман наьх бола ахархой социализмана тІаберзабира лоархІаме формаш хиларах терра дегІанхувлар кооперацe тайп-тайпара формаш. 1925 шу чакхдоалаш 20 эзар совгІа ахархой юкъе а болаш 158 тайп-тайпара кооперативни объединенеш яр Нохч-ГІалгІайчене. Цу юкъа овлангара дена эртаьлар республика 1941 шераре йоккхача промышленни производства объем 1913 шераца нийсйича 11-зза йоккхагІа хилар. ТІа-тІа дукхагІа хьаІовш латтар къамий болхлой класса кадраш. Алхха мехкдаьтта промышленносте болх беш бар 5 эзарнега кхачвлаца, цу даькъерча берригача болхлоех дикълагІа дакъа хІана бац аьнна бола нохчийн гІалгІайн.

ШоллагІа пятилетка чакхйоалаш Нохч-ГІалгІайчене чакхъяьлар юртбоахама коллективизаци. Хьалха латтача техникаца кийчъеш яр республикера 437 колхози 13 совхози. 1940 шера 2 эзар совгІа трактор, 564 ка боле алатиш чуэца комбайк, 21 машинно-тракторни станци яр укхаза.

Доккхий толамаш даьхар культурни революци ярца а. Дукха яхкаьча общеобразовательни школаша, дешара заведенеша, тайп-тайпарча курсаша йиш хилийтар йоазув-дешар це ховлга дІадаккха. Сихха вІаштІехьдоалар квалифицированни болхлой кадраш, лакхера юкъера специальни образовани йолаш боле специалисташ кийчбелга. ТІа-тІа дукхагІа хулар клубаши библиотекаши. Къаман интеллигенци хьахулар болхлоех, къечен юкъерчен ахархоех. Нохчийн гІалгІайн меттала арадувлар газеташ, книжкаш, дегІаухар радио, литература, искусство.

Бокъонца нийсхо ца хилар дІадоаккхача, экономически бІаргь нийсбечь, формага диллача къамаш чулоацамга диллача социалистически йола культура дегІайоалаеча даьха толамаш цхьан оагІорахьара, халкъаша вІаши вежарашха новкъостал дарах хьахинна хІамаш дар, хІаьта кхы оагІорахьара, цар гІо дора уж дІахо шоайла гаргалахараи доттагІала гІулакхаш чІоагІдарах.

Социализм хьалъеча шерашна хьихиша вай мехкарча халкъий доттагІал сий долаш чакхдаьлар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема бирсача шерий тохкамах. Кхыча къамий наькапашца цхьана герз бе а делла шоай социалистически Даьхен парГІатои кортамукъален лоралеш хилар 20 эзар гаьгга нохчой гІалгІай, хІаьта тыле бисараша заводашкеи фабрикашкеи, колхозашка а совхозашка а шоай са ца кхоадеш къахьегарца новкъостал доре фронта.

Халкъий вежарашха дола доттагІали вІаши юкъера гІон дІахо дегІаахь даьлар тІом чакхбьаьнначул тІехьагІа, дегІдена социалистически общество хьалъаь йоалачеи коммунистически обществошерра хьалъе йолачеи хьалашка. Кконачаш хиннад «общественни вахара берригача леламо деррига къамаш шоайла гаргадахарга вуг... Къамаш шоайла хийрадаьнна а кІома я хилар дІадала дезаш да» яхаш В. И. Ленина хьахаргІе а гуш хиннар.

Общественни вахара берригача леламо, вай социалистически бакъдоача хІамаша тІо лу къамаши народностиши вІаши гаргадахара. Цу процессах хьахинна хІама да наьха керда исторически общность — советски халкъ. Тахан 30 совгІа къаман викалаш барт тайна бах Нохч-ГІалгІайчене, толаме къахьег цар XXV съезда решенеши иттлагІча пятилетка планаши кхоачашъяра, парте еча йоакхоина цу тайпара жоп а луш.

СССР-ера ленински къамий политикек из котъялар башха-дика образец я дерригача мехкаштеи халкъаштеи.

М. МАМИЛОВ,
исторически Іилмай кан-
[illegible]

УЛЬЯНОВСК. В. И. Ленина-гимназиста Привокзальни майда тІа отталаь памятник (автор - скульптор В. Е. Цигаль).

В. САВОСТЬЯНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Баьччах дувц

К. ЦЕТКИН:

«...Дунен тІа эггара хьалхара пролетарски пачхьалкха хиннача сийлахь-боккхача мехка кулгалхо хиннав Ленин. Цун уйлаши лоІамаи бахар Советски Россе а дозан арахьарча а миллионаш болча наьха дегашка. МалагІча а дешах цунна тохаш дар мехка кертера дар. Іазапи лоели мел долча дагалаьттар кхоачешдарен кортамукъален символ яр цун цІи».

А. КОЛЛОНТАЙ:

«Со дерна цецйоахар доккхачунца а лоархІамечунца а цхьана, хІара денначa, дукха лоадам боацача хІамай Владимир Ильича уйла е зоро. Керда, дунен тІа цІеккха а ца хинна пачхьалкхе вІашагІйеллаца а нагийчун уйла е, пачхьалкхене, къаьстта а социалистически пачхьалкхене, учети порядоки хила езийта ткона хьалхе ца доахаш цхьанна моттиг дІеззийтацар цо».

А. СЕРАФИМОВИЧ:

«Съездашкеи конференцешкеи Владимир Ильич Ленина даьча къамелашка массехказа ладийгІад аз. Хаьага диллача цул хьалхагІа а гІозьагІа а ораторашa даьча къамаьлеи лоацагІа Ленина деар хиларо даим цецвоахар со, бакъда, цун къамаьл Іалашхате чІоагІа дег чу дужаш хулар».

Н. К. КРУПСКАЯ:

«Новкъостий йоакхо ега цун оамале белгало яр. Небаста воелаш, кортамукъе волаш, ссылке, эмиграце волаш, Халкъа Комиссарий Совета Председатель волаш а цар йоакхо йора цо. Новкъостий аь ца Іеш, цунгара гІо эшача гаьнарча наьха йоакхо йора цо. ЦаІ мара доацача сога дисача Ильича письмо тІа укх тайпара дешаш да: «Новкъостал дехаш цхьайолча наха хьога уза письмош деш аз, хІаьта йиш яр де а гІерта».

Яхь дІайолаяьраша дувц

Тха дош аьннача да

«Промавтоматика» яхача Грозненски Іилма - производственни объединене» арахеца технологически процессашта управлени яра йола автоматизировании системаш, иштта оаха хьаю мехкдаьтта, мехкдаьттахимически, микробиологически, химико-фармацевтически, цементни, промышленноста кхыча доакъой предприятешта специализировании приборашh автоматизаце средстваш. Производства эффективность айъяра чІоагІа вай мехка ховтташи дика дІайолхаш я уж. Тха продукци дІа ца кхоачаш нагахьа моттиг яц вай мехка.

Иштта дукха болча потребителий хьашташ дизза кхоачашдара тІегІертта къовсам лоаттабеча тха объединене болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гІулакхерча каха вай мехка хьалха латтача коллективаша дІадоладаь дика гІулакх хьал а лаьца, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цІея сийна укх шера 22 апрелага кхачалехьа иттлагІча пятилетка задани кхоачашъе социалистически дехараш тІаийцар. Керда техника, дикагІйола технологи, балха методаш, хьалхалаттарий опыт балха юкъе а кхувлаш хьинар кхо ца деш къахьийтар берригача болхлоша.

Цудукха тха вІаштІехьдаьлар оахош денна дош ханал дукха хьалха чакх а доаккхаш, иттлагІча пятилетка план кхоачашъярах укх шера 10 марта рапорт дала. Цу хана дена цхьайтталагІча пятилетка чотагІа продукци арахецаш а маьхала йоакхаш а я объединене коллектив.

Тахан ленински юбилей езъеча денга яхачалехьа пхе шера планагІа лаьрхІачул совгІа яра а хийца маьхаза лькккхай оаха бІаьш эзараш соммий маьха тайп-тайпара продукци.

ИттлагІча пятилетка шерашка объединене Іилмахошта, конструкторашта, болхлошта кирагІдийнна дика хІамаш дукха да. Цар кийчъяьй 50 йоккха Іилман разработка, царех 25 производствана юкъейоалаяьй. Царна юкъе да Нижне-Тагильски металлургически комбинате, Ново-Бакински мехкдаьтта чекхдоахачи заводе, Белгородски витаминни комбинате, мехкарча кхыча предприятешка технологически процессашта управлени яра автоматизаци еш даь балхаш.

ИттлагІча пятилетка задани ханал хьалха кхоачашъяра лоаттабаьча къовсама юкъе доккха дакъа лаьцад В. К. Севостьянов керте латтача механически участка, мастераш В. С. Агамиров, В. Т. Анпилогов керте латтача сменай, В. В. Вихлянцева, Ю. П. Степанова кулгалдеча токарий бригадай коллективаша. Социалистически яхье кот а яьнна пхе шера план эггара хьалха кхоачашъяьрех я уж.

Ши-шегІа хьахинна дац из деррига а. Организаторски - массово-политически болх, социалистически яхь дикагІа вІаштІехьъяккхара дукха боле баьб общественни организацеша. «ХІара балха денна — дикала Знак!», «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизегІа шерагІа яхь йоаржаяра а чІоагІа йоакхо ю оаха. Социалистически яхьа кулгалделга цІенхашта тоадеьд.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Іе лаьрхІа дац тхо. Ер шу чакхдалалехьа цхьайтталагІча пятилетка чотах арахеца лерхІ пхи миллиони 525 эзари сома маьха технологически процессашта управлени яра йола системаш, кхыйола продукци.

А. КОНЯХИН,
«Промавтоматика» НПО опытни завода сверловщик, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат.

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ МУГІАРАШКА

ИттлагІча пятилетка задани ханал хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цІейна сийлеца пакъобахара къахьегама вахте эттача «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене болхлоша дегаш гІоздаьнна езъю таханара ленински юбилей. Цу дезача денича хетаяь яхь дІайолаьрех цаІаш шоаш хиларах тарра дика къахьегама совгІат кийчдаьд цар В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цІейна. ДІадахача дикь шера план ханал дукха хьалха кхоачаш а яь, планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцар ши миллиони 292 эзари сом мах бола тайп - тайпара продукци. Дикка тоелар кийчъеча кертерча продукце дикал а.

ДІадахачь шера йиъагІча квартала социалистически яхьа итогаш йича Старопромысловски районерча, Грознерча промышленни предприятешта юкъе хьалхара моттиги республикерчарна юкъе шоллагІа моттиги лаьцхар объединене коллективо. Уж толамаш даха вІаштІехьдаьлад тха объединене коллективо хьинар кхо ца деш къахьегарах партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша организаторски массово - политически болх кхетамца вІаштІехьбаккхарах.

Социалистически яхьа кертера форма а хинна дІаэттад «ХІара балха денна — дикала Знак!» «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача химикийн ростовчаннийн инициативагІа къахьегар. Цу яхье дакъа ца лоацаш болхлой бац объединене. ХІаьта берригача къахьегачарех 85 процент бараш коммунистически къахьегама ударники яхь сийлен цІи яккхара тІаттаІа къовсам лоаттабеш ба. Массала а санна балха тІа хьонкам телаш болча яхье хьалха латтача коммунисташи комсомольцаши дІайолаяйр В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъяра йола социалистически яхь. Из чІоагІа раьза хиннa хьаллаьцар объединенерча дукхача болхлоша.

Тахан, Ленина юбилей езъеча дийнахьа, дегаш гІоздаьнна иттлагІча пятилетка задани кхоачашъярах рапорташ денна ва объединенера 140 гаргга болхло, 21 бригада, йиъагІча цеха коллективаш. Пхе шера план кхоачашъяьрашта юкъе а хьалха латташ ба коммунисташ Бойко Андрей Петрович, Касьянов Юрий Васильевич, Цыбин Владимир Ильич, Маштаков Василий Иванович, Нога Владимир Ильич, Ноги Владимир Георгиевич керте боаца токараш, коммунистически къахьегама ударникаш Сибгатуллин Мунир Ганеевич, Суровецкий Владимир Петрович, Егоров Леонид Егорович, кхы дукха бараш а. Пхе шера план кхоачашъяьча 198 болхлочоа парте райкома решенегІа Ленински сийлен грамоташ енай.

Укх тІехьарча хана кара а ерзаяь объединенеси чуйоагІача «Электроприбор» заводе арахеца йолаяь шин тайпара аппараташи шин тайпара шариковни авторучкаши.

Соахка В. И. Ленин ваь цІей дездаьчул тІехьагІарча укх цхьан шера цу «Электроприбор» заводе дукха организационно - технически мероприятеш чакхъяьхай производства эффективность лакхъяра. Завод технически даькъе дегІайоалаяра производствана юкъейоалаяьй шера пачхьалкхенна 1088 эзар сом пайда луш йола 180 мероприяти. ДикагІйолча технологе, производственни процессашта автоматизаци механизаци яра юкъейоалаяьй 134 мероприяти, 33 рационализаторски предложени изобретени. Цар шера предприятена беш бола пайда 132 эзар сом да. Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара производствана юкъейоалаяьй 31,5 эзар сом пайда беш йола 42 мероприяти. Цу лостамагІа кхы а дукха балхаш даьд предприяте болхлоша.

Таханарча ленински юбилейна накъабоагІаш шоаш даьха къахьегама толамаш тІа-тІа тоадеш хьа а хьегаш укх шерен бІарчача пятилеткан задани ханал дукха хьалха кхоачашъергхиларах бІубечия ба объединени «Электроприбор» заводен берригa болхлой.

В. БРИТИКОВ,
«Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене партийни организаце секретарь.

Пятилетка: [illegible]

* * *

ВорхІ бригада я «Родина» яхача Грознерча совхозе соммий бешлаш лелаеш. Царна юкъе яхье хьалхара моттиг йоахаш хьайоагІа КПСС члена Исупова Таисия Петровнас кулгалду бригада. ДийтталагІа шу да совхозе сом кхебеш цо къахьега. 21 саг ва цун бригаде болх беш. Цхьа шу дІадахийтац цар шоаш тІаийца декхараш толамца кхоачаш ца деш. Саго хьеха ца дезаш Таисия Петровнана шийна дика ха хов лакха хьувъъам болаш сом мишта хьалхкхебе беза. Цига аша гІулакхаш деча бригадира новкъостал ду Шелковской юртбоахама техникуме ше Іомадаьчо.

Ханнахьа гаьнаш йоІаш, молхаш етташ, гонахьара лаьтта оахкаш, оасар деш, кхы тІа де дезараш а деш бригадерча болхлоша хьинаре къахьегарах, хІара шера лакха хьувкъам чубахь цар.

Уж деррига балхаш дика чакхдахарах бригадо тІехкхоачашъяьй нийслагІча пятилетка план. Кхы а дикагІа толам баьккхаб болхлоша укх тІеххьарча шерашка иттлагІча пятилетка план диъ шера кхоачаш а яь. ПланагІа 3206 тонн дІабала безача пачхьалкхенна дІабеннаб 3334 тонн сом.

Исуповай бригаде къаьстта хьинаре къахьегаш ба Романенко Михаил, Радченко Галина, Исаева Зайнаб. ДоагІаш сий ду гІоръьннача бригадира а. Таисия Петровна хержа, парте Ленински райкома пленумеи совхоза парткомеи членалле.

Кхы а дикагІа балха толамаш даха уйла йолаш ба укх шера цун бригадера болхлой.

* * *

Грозненски технологически транспорта управлене дика вовзаш ва цхьоалагІча класса водитель, коммунист Погосов Ширин Асцатурович.

Ше хьожаваьча моллагІча участке цо ший бехкагІа хьовзам хилийта е къахьегама дисциплина толхаь цхьа моттиг нийслац. Уж оамалаш йолаш ба цо нийч а баь хІанз укхаза къахьегаш бола итташ водителаш а. Царех цаІ ва водитель Аюбов ТІахІир а.

Духхьал ше дика болх барах, балха тІа ка яларах ший декхар кхоачашдаь вайшарг лархІац кигирхой хьехамтас. Дукха кхетамa болх бу къонзбарашта юкъе, царгара доаттІаш дар хьадех. Къахьегама дисциплина телхаерашца, корта бохабу маларашта тІаккхувраша цІенхашта къовсам лоаттабу. ХІара коммуниста е производствах дог лалаш волчун декхар лоархІ цо цунах.

ХІанз цхьайтталагІча пятилетка шоллагІча шера чотагІа къахьегаш ва Погосов.

Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІем тІа деналера гІулакхаша карагІдувларах, балха тІа хьинаре къахьегарах дукха пачхьалкхен совгІаташ тийшад цунна. Царна юкъе я ЦІечa Седкъа орден, дукха медалаш. Тахан массанена а боча дола цІей дог гІоздаьнна дезду цо, хІаьча — аьлча Ленински юбилейни къахьегама вахте котало яккхарах цунна енай «иттлагІча пятилетка ударник» яха сийлен цІи.

Оаха дег тІара баркал оал...

Владимир Ильич Ленина даим йоакко яьй Къилбаседа Кавказа лоамарой, цу даькъе нохчий а гІалгІай а. Тийрка йисте баьхача къахьегамхой экономически, политически, культурно дегІаатара дешаш дувцаш баьчча язбаь 300 совгІа боле, телеграмма, письмо, кхыдола документаш довзаш да.

Граждански тІема шерашка В. И. Ленина тийннача указанеша, приказаша, цо даьча къекамаша йиш хилийтар Къилбаседа Кавказа контрреволюцеца лоаттабеьча къовсама толам баккха.

1920 шу доладенначa зама наступлени еш хиннача ЦІеча Эскаро Къилбаседа Кавказе кхоачавеш тІехьашка ваьккхар Деникин. 11-чеи 12-чеи ЦІеча Эскарий доакъош Кизляра юкъе шоайла вІашагІкхийтар. Нохч-ГІалгІайчен территоре тІера кІайгвардейцаш лелкабора Нохчийчени ГІалгІайчени партизанаша. 1920 шера 11 марта Г. К. Орджоникидзега мол луш В. И. Ленина яздора: «Часта Деникин бокъонца эохаверг волаш ва аьнна Іа баьча хоамо чІоагІа гІадемгаа со».

Нохч-ГІалгІайчен лаьтта деникинцех цІендаьчул тІехьагІа укхаза керда, машара хе эттер, цо мел эша хьалеш Іалашдиф политически, экономически, культурни даькъе тІехьадисар дІадаккхара.

1920 шера 2 апреле В. И. Ленинга ше яьийтача телеграмма тІа Г. К. Орджоникидзе белгалдоаккхар лоаман халкъаш «Советски Іаьдал чІоагІа низ болаш долга дика кхетадеши цох боарам боацаш чІоагІа тешаши долгаь. 3 апреле Грозне хилас нохчий къахьегача халкъа съезд, цо Ленинга дехьийтача моаршал тІа йоазар: «Оаха, лоаман кортамукъача къонгаша, къахьегача нохчаша, тахан тхоай моаршал дохьийт Россе болхлойи эзаркойи баьчнага нов. Ленинга, цунга гІолла нах Іазапе лоаттабераште духьала восстане цІе байракх айяьча къахьегамхой Іаьдале центральни орган хиларах терра ерригача Халкъа Комиссарий Советага».

Грознера Владикавказе дІе болхаш Г. К. Орджоникидзеи С. М. Кировы Назране бахар. Цига 4 апреле хилар гІалгІай халкъа съезд. Цо дІахьедира Советски Іаьдал котдаьккхийла. Владикавказе дІахьаьжча, 6 апреле саррахь, Г. К. Орджоникидзе Ленина шегарІа телеграмма яхьийтар нохчийн гІалгІайн халкъаша Советски Іаьдал хьалловцуш хиларах хоам беш. Цу тІа йоазар: «...Бокъонца революционни, деташ чІоаггІа айдена, шеча байракхашца тІеийцар тхо дукхача наха ст. Назране. ЕрригагІча гІалгІайчен вокелаша, Нохчийче а санна, пхе сагах латта ревком хержар. Цунна юкъебахараш гІалгІай ба, Казакаша йохаьча СурхотІен Экажкъонгий-Юртен хилар цхо. Финансовн а санна гІишлон магермаленцe а новкъостал денза даргдац уж юрташ тоаяре. Сога хьадайта ши миллион эрш кІада гІолхаш тІаюхаш лелача лоамарой белашта дІадийкъача бекъаьча хет сона».

15 апреле Владимир Ильич мол делар Г. К. Орджоникидзена: «Халкъа Комиссарий Совете гІолла царна ваьнаца новкъостал делга чаккдакхха аз дош деннилга лоамарошка дІахьайкадар аз тІадулл хьона. Цун чотагІа 200 миллион сомега кхачвлаца дІале царна...»

«Красная Ингушетия» яхача газета тІа цу телеграмма зьевкъожа кепатехача хоамо къахьегача лоамарой хьинар гетта ра чІоагІа айдир. Цар чІоаггІа Баркал оалар шоашта новкъостал даьча партена, пачхьалкхенна, В. И. Ленина, хІаьта Советски Іаьдал чІоагІдара деррига низаш дІадала дош лора.

1920 шера 2 мае Назране хиннача гІалгІай къахьегамхой съездо тІаийцача резолюце тІа йоазар: «Оаха, контрреволюционни бандаца лоаттабеча къовсама тхоай эзараш къонгаш дІабеннача къахьегача гІалгІаша, лийгача къонгех, довгадаьча цІеной оаьъерех дув буъ массаза а Советски Іаьдала тешаме хилеи тхоай низ дІа мел кхоачча цунна гІо ден... Оаха дег тІара Баркал оал Советски Россе а дерригача дунен а къахьегамхой баьчча Ленина хало гІаттача хана лоамарошта новкъостал дарех. Из тешам боа ца бара деррига низаш дІалургда къахьегача ГІалгІайчено.

Ахча хьожадарен совгІа Ленинан из керте лаьттача Советски правительствас шоашта могаш доле новкъостал дора бозабаь бовхам юхаметтаоттабаре, моцал эшавe, социалистически эргаломаш яра. Массала, 1920 шера центрера Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхошта дайтар 2 вагон кІадеш, 13 вагон дІадув кІа, 40 вагон елат.

В. И. Ленина деррига а дора залхьашта юкъера доттагІали воашали чІоагІдара, къамийн халкъийн ший лоІамаи кортамукъен союз вІашагІйоллара.

Г. ЕРЕЩЕНКО.

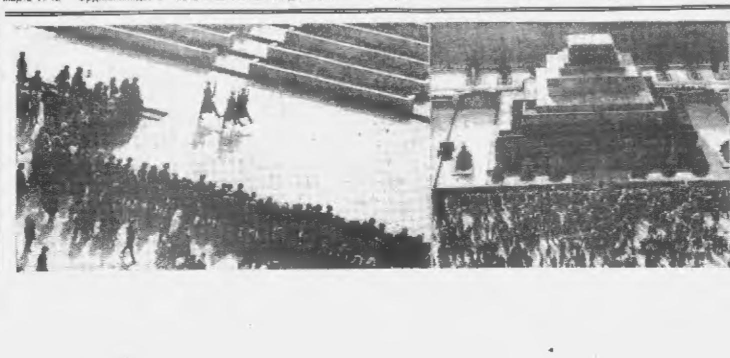

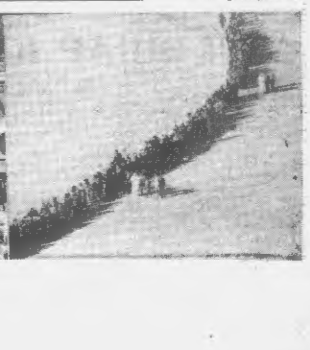

МОСКВА. ЦІе майда. В. И. Ленина Мавзолеяна юхе.

В. ЗУФАРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

БАЬЧЧА—ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИНА ЦІИ 1980

Пятилетка кхочушъярех

* * *

В. И. Ленин вать 110 шу дуза цІей хьатІа-кхача массехк де мара ца дисача хана Малгобекски буруь тохара балхий управленерча Хадзиев Ахьмада Микаьил керте латтача № 170 йолча буровой коллективана къаьстта боккха кхаъ кхаьчар. Нохч - ГІалгІай республикерча буруь деттача бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье эгтара лакхагІа дола производственни хьоккамаш даьхарех цаІ хиларах тарра дуьнна делар «Грознефть» объединене кулгалхоша, партноме, объединене профкома диплом.

Иза дала а доагІаш Ленина совгІат да. Укх шера 24 марта яхе шера план тІаьхкхоачашъярах рапорт делар лаьттан ченаш техкераша. ХІаналехьа тІайоагІача пятилетка чотагІа бІаьш метраш буруь техал. Иштта къахьегаш йолча буровой коллективана «Ерригсоюзни социалистически яхье котъьякхар» яха сийлен цІи еннай.

Ахьмада Микаьила кулгалдеча коллективерча бурувдеттараша пятилетка диъ шера, паччахьалкхенна кходаьд 1365,3 эзар сом. Цхьан станокаца бетта буруп тохара сукал 209,7 метрга дІакхачийтай. Из хул задане шиъ метри ах метри дуккагІа.

Ленина орден лелаеча М. Хадзиевна къаьстта боча да тахана цІей. Ший коллектива цІерагІа цо дош деннад ленински вахте латташ даьха производственни хьокхамаш дІахо кхы а дикагІа хилийта.

* * *

«Пятилетка — В. И. Ленина юбилейга» яха яхь вай республикерча мехкдаьттахошти юкъе эгтара хьалха дІайолаяьр и Карабулакски буруь тохара балкий управленера Мовлаев Юсип Мовлаевич керте латтача вышкомонтажникий бригада.

Шоай дош ханал хьалха кхоачашдаро вышкомонтажникий кулгалхочо дика вІаштІехьбаьккхар къахьегами социалистически яхьи, бизза пайда ийбир шоай кхоачамех. Цудухьа ханал дуккха хьалха, сох к а 7 ноябрь хьатІакхоачаш рапорт делар иттлагІча пятилетка задани кхоачашъярах. Пятилетка хьалхарча диъ шера цо хьалйир 44 буровой установка, уж хьалъяргa дІабоду чах лохбарах паччахьалкхена кходир 200 эзар сом.

Мовлаев Юсапа кулгалдеча бригадо цхьаккха болпло кац массехк бьлха говзал йоацаш. Мичча хана а бригадерча моллагІча балха тІа хьожаве йиш йолаш ва царех хІаравар. Массане хьнарe, ленински хьисапе къахьегаш хиларах республиканск и в Ерригсоюзни а социалистически яхье цкъа санна дуккха а коталонаш яьхай цо. «Министерства дикагІйола вышкомонтажни бригада» яха сийлен цІи еннай цунна массехкана.

Юбилейни вахте потъяларах Юсап Мовлаевич керте латтача коллективана еннай Ленински сийлен грамота.

Дерригa а цун цІераца дувз вай

ХІара шера советски халкъо, дерригача дунен тІарча прогрессивни адамаша боккхача безамца деаду В. И. Ленин ваь сийлахь ди — 22 апрель. Ший тайпара белгало йолаш да советски халкъа хІанзара ленински юбилейни шу. Цкъа дале, ер да иттлагІа пятилетка чакхйоала шу, шоалагІа-дале. КПСС XXVI съезда кийчо ю шу. Цу гІулакхо бехктокхам кхы а лакхбаь, айденнача политически къахьегаден хьинарца вакъабаьхиб советски нах шоай эггара бочагІа долча цІейна — ленински юбилейна.

«Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дизара кьанъехьарча» КПСС ЦК соцам тІа аьннад: «КПСС-ои советски халкъои ленински идеяш вахаре кхоачашъеш баьча балха дерригдунен-исторически итогех хьакхинар да кердача строя кхолльма низи цун боккъоаца бола гуманни чулоацами тІа-тІа чІоагІагІа гучабувлаш йола дегІаена социалистически общество хьанхоллар». Вай ерригача коталоний керттера хьаст ба партеи халкъеи йоаргІйоаца цхьоагІо. Ленина дешаша аьлча, берригача къахьегамхоща айхха бувзам оттабе, цар виз, хьинар айде коммунисташта хар, революционни низаш лоархІамегІа долча денхараштa тІа а дерзадеш.

Ленин, цун хьехам, цун вакеташ ди КПСС XXV съезда решенешца, цул тІехьагІа хиннача парте ЦК Пленумий соцамашца, Коммунистически парте, цун ЦК, тешаме ленинец нозкъост Л. И. Брежнев керте латтача Политбюро балхаца. Ленина васкеташца дегІаух вай Даькен экономически низ, чІоагІлу СССР халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагІал.

«Коммунистически, ленински хьисапе даха, къахьега, къовсам лоаттабе» — яха принцип вахара кьулба хинна дІаэттай Наьсарен района коммунисташта, берригача къахьегамхошта. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна шерра социалистически яхь в йоаржаль, дикихийча къахьегам толамашца вакъабаьхиаб уж дезача цІейна.

Ерригача юххьанцарча партийни организацешна чакхъяьлай ленински собранеш. Цига коммунисташа кІоаргга дашхар производства, идейно-политически балха дешаш, гучадьхар долаш дола кхоачамбоацараш, уж дІадахара наькъаш. Цар гІо дир балха тІа керда толамаш даха.

Валгалданаха безам бе са, района къахьегамхоша дІадьха, пятилетка диълагІа шу, дика чакхдаьккха хилар. Бакъда, кхы в чІоагІагІа къахьег цар укх юбилейни шера. Района промышленносто кхоачашъяьй хьалхарча квартала план.

Къаьстта доккхий толамаш диьхад хьойбаш леладераша. Цар хьалхара моттиг яьккхай республикански социалистически яхье. Хьалхарча квартала итогех Наьсарен района хьожаьяй КПСС обкомеи республика Министрий Совстеи нахара кера тела ЦІе байракх.

Дуккхача тайп-тайпарча бригадаша, звенонша, къаьст-къаьстача хІаране лелаеча яхье хьалхалаттараша хІанале кхоачашъяьй ихе шера план. Царех я «Октябри 40 шу» яхача совхоза шоллагІа отделени, № 3 йола шурий-товарни ферма, АТП № 1 йола легковой-таксомоторий бригада, «Экажевский» совхоза коартолаш кхею ши механизировании звено, ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода механически цеха комплексни бригада, литейно-прессора цеха прессовщиций бригада, трикотажни фабрика комсомольско-кагирхой бригада, иштта кхы дуккхараш а. Царна, КПСС райкома бюро решенегІа еннай сийлен ленински грамоташ. Иштта из совгІат деннад яхье доккхий хІамаш карагІдаьнача 200 гаргтача сага а.

Тахан, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дезача дийнахьа, района къахьегамхой бІубенна ба юбилее сийна яьрка яхь лаьтІ ца йолийташ дІахо баха. Ленина хьийкхача тайпара, района партийни организаце къаьстта тераам тІабоххийт кхоачаш ца деш дисача декхарашта. Района къахьегамхошта хьалхаца латт укх шера ІалаьмaтІе доккхий декхараш. Укх шера планеи тІанийцача декхареи совгІа, кхоачаде деза пятилетка хьалхарча кхаь шера тІадиса декхараш а. Иза атта дац.

Бакъда, района къахьегамхой бІубенна ба ерригa пятилетка сийлеца кхоачашъергхьларах. Цу гІулакха тІаберазбаьб берригa организаторски идейно-кхетамен болх. Дика кийчо яь дІадоладаьд бІаьстан кхашкара балхаш. Іалама хьалаш хала эттадале а, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, халкъа депутатий Советаша болх вІаштІехьбаьккхаб, халонаш ІатхъаргІоацаш, дикагІча тайпара балхаш чакхдоахаргдолаш.

Укх шера района эггара хьалха дІае лаьрхІад индустриальни хьисапе 2600 гектар хьаьккІаш. Из чІоагІа бехктокхаме гІулакх да. Бакъда, цу балха дика кийчо яьй. Кхыдола гІулакхаш а даьд укх шера лакха хьувкъам чуэцаре.

Юбилейни шера, массала а санна дагаух хьалхагІа хинар. ТІаккха мора дина зеи таханарча вахара сурт. Революци хилалехьа, хІалеи хулача дІакхаьча хинна, колониальни къамаш шин Іазапа кІол лаьттача вокхийн гІалтІайн вахар тахан вай Коммунистически парте кхоачашъеча ленински къамаш политика боркатах эргдаьнна, тоаденна дІаэттад.

Наьсарен районора духхьал цхьа «Электроинструмент» яха завод хьайцача тоьам ба цу гІулакха. Тайп-тайпарча къамех латташ я цун коллектив. Массаза а план кхоачашьеш, барт тайна бахаш, къахьегаш ба завода болхлой. 30 совгІча мехка йода завода продукци. Цо арахеца шин тайпара продукци паччахьалкхен дикало Знак йолаш я. Цу тайпара масалаш дукха доладе йиш я районера.

КПСС XXV съезда решенеш толамца кхоачашъяра, иттлагІа пятилетка йиза кхоачашъяра, шерра социалистически яхь а йоаржаль, хьинаре къахьегаш ба укх деношка Наьсарен района къахьегамхой. Цунах лерхІ цар партена. Даьхенна хьалхашкара шоай патриотически, интернациональни декхар.

А. МЯКИЕВ,
КПСС Наьсарен райкома хьалхара секретарь.

Москвана 35 километр гаьна, хозача моттиге Пахры лхача додача хи йисте я Ленински Горкаш — 1918 шера гурахьа денз 1924 шерага кхаччалца дукха ха йоаккхаш В. И. Ленин вехаш, болх беш, салоІаш хинна моттиг. В. И. Ленина Мемориальни ЦІа-музей Горкашка хьадиллад 1949 шера январе. Укхаза мел дар долаш а леладеш а да сийлахь-воккха баьчча ваьхача хана хиннача тайпара. Дукха езаш хиннай цунна Горкаш, хІаьта дукха хІама в даьи цо укхазарча юртий боахамеш дегІадоаладара.

Советски халкъа, деригача дунен къахьегамхоштa боарам боацаш кхоачара я еза я Ленински Горкаш. Іай а аьхки а, бІаьсти а гурахьа а ІалаьматІе дукха вай мехкара къахьегамхой а доавол арахьара хьашши а ух В. И. Ленин ваьхача, салоІаш, болх беш хиннача.

СУРТА ТІА: Горкашка.
Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Баьччах дувц

В. А. КАРПИНСКИЙ:

«Советски правительствана керте латтача хана Владимир Ильича хоза а хеташ къамаьл доре боахкоащцеи аьаркоащцеи. Болхлочунна а ахархочунна дагардар, дог-уйла йовзар парте ЦК а Халкъа Комиссарий Совета члений а дагардар тарал кІеэнгагІа лоархІам болаш дицар цунна.

Болхлоаща къамаьл деш къаьстта хоза хетар Владимир Ильича. Царна йовзийтар цо ший уйлаш, хІаьта царна хетачун къаьстта лекха мах а бора.

«Беднота» яхача газетага яхача аьаркой письмой кІеаттагІа мах бора Владимир Ильича.

«Уж-м боккъонца дола адамаи документаш ма дий. Из-м сона цхьанна а докладо тІа хозарг мичадІ»

Иштта оалар Владимир Ильича, со, «Беднота» редактор хилараи тарра, аьархой письмош а даьхаш из волче вача».

ЛЕ ЗУАН:

«Вай деношка сийлахь-йоккхий ленински идеяш кІоаргга ерригача континенташкерча дуккха миллионаш болча наьха синкхетам чу йийлай. Ленина сийлахьча байракха кІал цхьаддам дегІаух дунен социалистически система... Йоалла паьтта хаьхъаш кортамуттьален паргІатон вахара гІайттад, империализма колониальни система доккхагІа дола дакъа доха а дь, хІанз цар тІатейІа хьоесаш лоаттабу къаьмаш а кердача а неоколониализма гІебаш цІендаь дІадаьара тІеэпа».

Баьччага ладийгІад аз

Февральски революци яьккхача хана Петрограде Путиловски заводе литейщик волаш болх беш вар со. ЦІаккха дагара лргьац вай мехка къахьегамхой большевикий парте хьалхленца харцон дунен ах йисе юхкаш дІаяхара болча тІаьхкьарча къовсама кийчлуш хинна из ха.

ХІаьта цу геттара чоалханеча хана цига инйсвенна со а дакъа лоацаш хилар Питера болхлой революционни къовсаме. ХІара сага хургда ше венка дІаваллалца цун дагара дзргдоаца, геттара боча хІама. Са йоккха дегагІоа я 1917-ча шера гурахьа В. И. Ленина митинге даьча къамаьлага са ладувгІа йиш хилар.

Баьччо деча къамаьлага дикагІа ладувгІа белам болаш цхьатарра кхотаденнача адама юкъе гІолла ма хулла цунна гаргагІа хургволча дІакхача хьежар со. Октябра карагІдаьннарош фе лорадара болхлоша де дезарех хьалдаш массане а деташка дужаши дувцар Ильича. Баьчча къамаьлага ладувгІаш сона дагаухар сай Нохч - ГІалгІайче. Хеталора, цо дувцаш дар Германчуерча са юртахоех, со санна болча къахьегача ловмароех долаш санна. Ленина дика довзар халкъа вахар, миската наьха дагардараш.

...Дукха ха яьнна цул тІехьагІа, дукха хІама хувцаденнад. Цхьабакъда, сона тахан а дика дагадоагІа сийлахь-воккха баьчча бІаргавайна ди, са бІаргашка латт дицлургдоаци цун хьамсара сибат.

Са деакъа шу даьннад. Айса вахаш лаьккача цу хинна лаанхалеи тІара сона дика гу мел хувцаденнад советски наьха вахар. Советий Іаьдал дазлаехьа тхона сомагІа-наьбарагІа дага ца хиннар баь а хинна дІаэттад вай мехка. Шийна хьаштдола вахара кхь харжа йиш я вай тІехьенна. Вера хана дена къахьегаш хьавсиа со, сай диъ бер а къахьегима тІера доалаш хьалхаеде гІийртав. Уж дерригаш а гІоза дах, шоай дагарлараш кхоачаш а хиннe. Цунах доккха баркал их из вай партенон паччахьалкхеннеи, уж хьакхелача сийлахь-воккхача В. И. Ленина.

Д. УМАРОВ,
къахьегама ветеран.
ДІаяздаьр
Х. МУКАЕВ.

СУРТА ТІА: Д. Умаров.

БОЛХ КХЫ А ТОАБЕ ТОРО Я

(Ленински собране дагайохийта уйлаш)

ШоллагІа шу мара дац тха завода 10 шу дизар белгалдаьккха. Заводо болх бегча укх шийтта шера барт тайна, хьалхашка латтача декхарех лоархІаеш йола йоккха интернациональни коллектив хьаьнинай. Иштта хьаьнинай цун вахара керда традицеш, чІоагІлуш йоагІа наьха керда оамалаш. Цхьа уйла, цхьа нигат долаш, заводa хьалхашка латта декхараш диза кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьега кийча болаш ба тха коллективера тайп-тайпарча къамех бола болхлой.

Цунвхьа вІаштІехьдоал тха Вознесенскерча газ чакхйоахарий коллектива шерагара шерага иттлагІча пятилетка планаш а тІанийца доккхагІа дола социалистически декхараш а кхоачашде, городе хьалха латтача коллективай мугІарашка хила.

Соахка ноябрь бетта кхоачашъяьй тха заводо дерригача хьокхамех дІадахьча шерара балха план. Шера планал совгІа 23000 тонн газах даьккха бензин деннад Даьхенна, 918 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхольй. Пятилетка хьалхарча диъ шера планал совгІа 129 эзар совгІа тонн газах даьккха бензин, 79 миллион кубометр гаргга цІенъяь газ еннай, 2 миллион 869 эзари сома пайда баьб паччахьалкхена. Иштта дог гІоздоаккхаш да укх шера хьалхарча кхаь бетта хьокхамаш а. Укх шера а дІайоланъй оаха планал совгІа йолча продукце чот.

ДІадахача шера кхоза МагІалбикерча промышленни предприятешта юкъерча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай тха газ чакхйоахараша. ХІанз а тха заводага я КПСС МагІалбика горкомеи халкъа депутатий городской Совета исполкомеи карара хара тела ЦІе байракх.

Хьаакъашта юкъера ленински политика вай парте вахаддаш вахаре чакхъялхар бахьан долаш тха коллективе хьалкхийнаб тайп-тайпарча къамех бола лакха говзал йола болхлой, техникаш, инженераш. Къаьстта боккха лоархІам болаш да хьалха баьде хиннача вайнаха юкъе уж хьалкхер.

Ерригача заводе сий деш, балхах дика кхеташ, де дезар хьадеха хоеш, юкъарча балхаца хьинаре дакъа лоацаш ва тха завода керттера технолог Лечаев Салман. 1970-ча шера мехкдаьтта кийчдеча цеха воккхагІволча инженералла балха венав из. Цул тІехьагІа газах бензин хьакъоастадеча установка начальник, производства начальника заместитель, производства начальник, хІанз завода керттера технолог — иштта я коммуниста Лечаева заводерча балха биографи.

Грозера мехкдаьтта институт чакхъяьккхичул тІехьагІа комбинированни установка операторaш болаш дІаболабир 1971 шера заводе шоай болх къовача специалисташа Барханхоев Баширеи Нальгиев Іали - Хьажаси. ХІанз царех хьалхарвар комбинированни установка начальник ва, хІаьта шоллагІвар воккхагІвола инженер-диспетчер ва. Бийдала участка механикагара завода керттерча механикага кхоачаш дегІавенав коммунист Хаменский Александр. Болх дика ховш, шоай декхараш дизза кхоачашдеш, юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаш ба уж берригаш а.

Иштта завода интернациональни коллективо хьалхекаь шоай гІулакха говзанчаш, производства командираш, къонача болхлой хьехамчаш бола новкъостий дукха ба тха заводe. Цар доккха дакъа доалл тха коллективо доахача дог гІоздоаккхаш долча къахьегама толамех.

Цу дерригех а хІаранена йоккха дегагІоз йолаш лаьрхІа дийцар оаха дукха ха лоацаш хиннача В. И. Ленин ваь бІаь итт шу дизара хетаьча хьайийллача партийни собране. Завода коллективана карагІдаьнначох партена, Даьхенна рапорт луш, дІахо болх кхы а дикагІа тоабара пайда эца йиш йолча торонашта, балха тІарча кхоачамбоацарашта коммунистий, берригача къахьегамхой уйла тІаерзаеш чакхъяьлар тха коллективе ленински собрани.

ХІаьта а укхаза сона ювца лов сайна а, сайна санна, сона хетачох, берригача газ чакхйоахарашта а дега салоІам ца хулийташ йолча тховй балха цхьаццайолча оагІонех. Берригача вай мехка а хІара къахьегама коллектива а вахаре ІалаьматІе боккха лоархІам болаш айхха вІашш дувзаденнеи де укх тІехьарча хана КПСС Центральни Комитето а СССР Министрий Совето а тІанийца идеологически болх дІахо тоабара, боахама кулгалдара боарам лакхбара, къахьегама дисциплина чІоагІъяра хьакъехьара соцамаш.

Йолаш йолча ерригача торонех бизза пайда а эцаш балха эффективность, къахьегама овсарле, арахецача продукце дикал лакхъяра, къахьегама коллективай дерригa технико - экономически хьокхамаш белггала тоадара, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша наха юкъе беш бола берригa политически а организаторски а болх кхы а лакхагІча боарам тІа боаккхаш айбара тІадерзадаь да уж соцамаш.

Цу соцамаша, таханарча вахаро дІадехараштa дизза жоп луш дац аьнна хет сона тховй коллектива балха хьокхамаш, лакха белгал ма данихара уж дика дале а. Тахан кхоачам бац аьнна хет сона мичча тайпара планаш кхоачашъярах, керттера да балха эффективность лакхъяр. ХІаьта из ІалашдеІча данза даргдоацарех цаІ да оборудованех, кизалех билла пайда эцийта. Из хьокхам чІоагІа лоха ба тха заводе болх бе йоллалча денз а.

Бийдал ца тоъар бахьан долаш заводерча дуккха мах болча установкай арахеца йиш йолча продукцех ах мара арахецац оаха. Болх ца беш латт цхьайола йоккхий установкаш. Бакъди, эшшача боараме бийдал лоаттаяра гІулакх тха газ чакхйоахарий коллективах тийша дац. ХІаьта а, сона хетачох, лакхехьарча организацешта хьалхашка из дош хьинарегІа оттаден сихагІа къоастаделга хьадехен йиш яр заводa коммунистий.

Завода балха цхьадола хьокхамаш да тховй коллективе белггала тоаде йиш йолаш. Масала, продукци арахецача дІайохинтача материалий боарам лохбелга. ХІанз а оттаяьча нормал дукхагІа дІаухийт оаха арахецача продукцега дуккха мах болаш дола аммиак.

Газах бензин а кхыйола пайдаве хІамаш а хьакъоастаелга оттаяьча норма 60 процентага дІакхоачадаьд оаха. ДІахо заводера газ чакхъяккхара технологи тоайнча 70 процентага дІакхоачабеи кхы а лакхбеи йиш йолаш ба из хьокхам а.

Иштта боккха лоархІам болаш да хІара болхлочун коллектива хьалхашкара бехктокхам лакхбелга, къахьегама дисциплина чІоагІъелга. Укхаза къаьстта боккхача бехктокхаме ба коммунисташ. Тахан коммуниста кхоачам хилац хьалхашка латта декхараш ше кхоачашдарах, мелла дика из царех лоархІавой а. Из бехктокхаме ва шийна уллуерча новкъостий, смена, установка, ерригача завода гІулакхашта.

Иштта я сона Ленински собране дагайохийта уйлаш.

А. ЗАНДАКОВ,
Вознесенскерча газ чакхйоахача завода компрессорни станце механик, завода партбюро член.

Оаха лерхІар—боахам дІахо а дегІабоалабар

Тха, Ленина орден лелаеча «Шелковский» госплемзаводa, болхлойи гІулакхера нахи КПСС XXV съездо, цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумаша хьалхашка оттадаь денхараш дизза кхоачашдара тІабийрзза къахьегаш ба. Цу гІулакхо вІаштІехьдаьккхад боахама экономика чІоагІъе, дуккагІа продукци йоаккхийта а из паччахьалкхенга йоккийта а, тІехьаюкхенга йоккийта тха коллектив хьалха латтачар мугІарех дІатоха.

Пятилетка диъ шера планаши социалистически декхараши коллективо кхоачашдир СССР Конституци тІанийца ди хьатІакхоачаш.

Массехк цифр йоалаергъя аз. Укх пятилетке тха боахамо цхьа миллион совгІча сома маьхка продукци ехнай паччахьалкхенга. Планел совгІа 100 тонн дулх. 130 тонн тахара тха декхад. 7 эзар Іаьхар хьалкхебаьб; вай мехкарча дуккхача областашка 14 эзар гаргга дикача фух бола устагІа бехкаб, царцара 90 процент гаргга дола кой элита классах а долаш.

Юкъера лаьрхІача хІара устагІана тІера 8 килограмм тха даьккхад, хІара 100 жиниа тІехьа 122 Іаьхар хьалкхебаьб.

Производства рентабельность 50 процентага кхаччалца лакхъеннай. Айхьй къахьегама овсарле. Тха вІаштІехьдаьннад плановни заданел совгІа 800 эзар сома цІена пайда бе.

ГІадвугаш, бІу болийташ да тха хьокхамаш. РСФСР юрта боахама Министерства чуйоагІача жа лeладеча колхозаштеи совхозаштеи юкъе хьалха латтачарех ба тха боахам.

Бакъда, атта даьха толамаш дац уж. Партийни организаце, боахама специалисташа дукха къахьийгад хьалхашка латта декхараш кхоачашде коллектив барцагІъякхара. Къахьегама овсарле айергІйолаш керда формаши методаши юкъекхийлай, шерра социалистически яхь леланьй, къахьегама дисциплина тоаньй, тІанийдаь соцамаш вахаре кхоачашдара хадланза тІахьожам лоаттабаьб.

Шоай иш ца кхобеш, хьинаре къахьегаш хиннаб Социалистически Къахьегама Турпалаш Н. Х. Эсмухамбетов, У. Амитов, боккхагІйола жа Іуй К. Манаков, Н. Шатомиров, Р. Урашев, Р. Кудайнетов, А. Сусендыков, механизатораш К. Култаев, К. Башанов, В. Шишанов, водителаш Ф. Негоднов, В. Сумарук, болхлой К. Контуганов, Н. Койлякаев, дуккха кхыбараш.

Цунца цхьана, халахете а, цхьайолча участкашка тха хІанз а кхоачамбоацараш да. Иштта дулх да дулх, тха доаккхача дІадодар, дикагІа хила еза арахеца продукци. Укхаза дукха зенаш хул тха боахама. Алакха цІена а ца деш тха дохкарах итташ эзараш сомаш дов тха.

Цхьаькха резерв а я оаха бизза пайда ца эцаш. Укх шера оаха 9199 устагІа бехкаб паччахьалкхенга юкъера лаьрхІача хІаране дозал (дийна болаш) 39,5 килограмм а долаш. Хьагучох, жа дукха гІийла хиннад ала йиш йолаш дац. Бакъда, уж лерттІа кхаьбадаларе из хьокхам белггала кхы а лакхагІа хургбар. 3147 устагІа юкъера лаьрхІача 24,7 килограмм мара дозал доацаш хиннаб. Из бахьан долаш боахама 46 тонн совгІа дулх дайвад.

Цхьаьнха а да. БІарчча хьайийцача боахамо планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдаьдале а, цхьабола болхлой лоархІабаьбац шоаш тІанийцача социалистически декхарех. Цар тІехьашка тетт ерригa коллектив. ТІехьабусараш хьалхалаттачарна тІехьакхебелга тха керттера декхар да.

Хьагуш ма хилара, дукха кхоачамаш дисад оаха пайда ца эцаш, дукха да ле дезараш. Бакъда, цхьайола проблемаш тхона тхоашта къоасталургйолаш а яц. Царех цаІ ер я.

ХІанз, производства масштабаш дегІа ме ух, къахьегам технически Іалашбелга лакхдаларца, капиталовложенеш белггала дукхагІа хиларца, производственни гІулакхий эффективность айяра организационни факторий лоархІам цІенхаштта лакхлу. Цунца дувзаденна эггара хьалха боахамашта юкъера бувзамаш тоаде деза, производственни низаш доаггІача бесса дІанийсде деза, лерттІа пайда эца беза капиталовложенех.

Уж процессаш тха районе жа лeладеча боахамашта а доагІаш я. Колхозашеи совхозашеи беча балхага, юртбоахама лаьттан структурашка хьежача гучадоал боахамашка бе-бе хьалаш хилар. Доакъар Іалашдара, дІахо йодача хана из дукхагІа даккхара йолча перспективага диллача дукха башхалонаш я укхаза.

Жа лeладара йолча Ерригсоюзни институто Шелковской района колхозашеи совхозашеи хьайбаш миштa леладу тахна а техна пайдаве предложени елар кІоаргга специализаци а еш, тхан дулхи доахаргдола боахамий объединени районе вІашагІйолла.

Яьча расчеташа хьахьокх цхьадола жа промышленни комплексашка чуоттадаь кхоаба а кхоабаш на метод балха юкъехьой, тхан дулхи белггала дукхагІа даккха торонаш йолга.

Б. ЕРИК,
«Шелковский» госплемзавода директор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

В. И. Ленина биографе дукха оагIонаш айхха ювласина я из дукхазза хиннача Финляндеца.

Дунен пролетариата сийлахь-воккхача баьчча вахарца дувзаденна мел дар финаша чIоагIа сийдеш, лоархIаш ледаду. Хельсинкен Тамперен вIашагIъеххай В. И. Ленина музейш. Дукхача городашкарча В. И. Ленин ваьхача цIеношка мемориальни улгаш хьалтехад. Городе Турку хьадийллад Финляндо эгтера хьалхара В. И. Ленина памятник. цун цIи тиллай Хельсинкерча цхьан паркаx.

СУРТА ТIА: Тамперерча В. И. Ленина музея залех цаI.

В. ДУБИЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

МАССАЗА А ВАЙ ДЕГАШКА ВАХ

Владимир Ильич Ленин! Массе меттала цхьатарра хозаш а къахьетача наьха. Даьхе санна, нана санна, боча а цIи я из. ДIаухаргда шераш, бIаьшераш. Хувцалургда дуне, адамаш. Цхьабакъда, тIайоагIача тIехьенашта цIаккха а йицлургьяц даьша вайга кхоачаь, «Аврора» залваша дIайолаь ленински зама. Тахан санна боча а йолаш йоахаш хургья Ленин аха цIи доагI-доагIача ноахалаша.

Дуне мел латт лакъаргбоаца хьакъалий хьост ба В. И. Ленина вайна йита тIехьале — ленинизм. Адамаша шоай арзага, шоай сийрдача кхоана тьоча новкъа цIаккха а тувлаволийтаргвоаца нийса къулба да из. Гаьнна хаянъашкахьа никъ сийрда а боахаш, дунен халкъашта юкъера доттагIал, вошал чIоагI а деш, тIа-тIа дукхагIа, кIоаргагIа наьха дегашка юваш Ленина идеяш.

Бокхача фордах наьха тIадам миссел мара из деце а, аз сай дегаIоз лоархIаш, са дега чIоагIа тоам беш да тхьаь иттлагIча шерашка шоватхьа совгIа шу хьалха даим дийна хургйола ленински произведенеш наьна меттала яьха айса гIалгIашна духхьашха дIаккхачийта хилар. Цу хана аз гIалгIай меттала яьккхар йоккха а дIамига а кховатхьа совгIа ленински произведени.

IалаьматехозаахеташсийлахьвоккхачаЛенина цIерацабувзабеннахиннаизсайболх.ЛенинскиидеишгIалгIайазархошнадIайовлайтара,цунIимах,хьехамашуждIаккхетабараайсабаькхамулдерхIазцубалхах.Цунахаздоккхалду.

МоллагIа произведени цхьан метталара вкхача меттала яьккхар боарам боацаш хала гIулакх да. Кхы а чIоагIагIа ала доагIа из ленински балхех, хIана аьлча, цхьаькха сов дош доацаш, наха дикагIа дIалпаргдола, дикагIа дувцаргдола, ший уйла йиазагIа дIаоалаургйола дош корзаш деш хиннад В. И. Ленина ше багагIа ду къамаьл а йоазош а.

Сона хеташ, йоазонхошта геттара хьокхаме да Ленина йоазош. Ленина произведенеш гIалгIай меттела йоахача хана сона белгалдаьнна керттердар фуд аьлча, из да: тIатохен тIерадаккхен хIама доацаш хаьдда а говза а, хезача дайман дагалаттаргдолаш сурт оттадеш а, уйлах дизза а да цун хIара дош.

В. И. Ленина йоазонца болх беча хана дагахача уйлаех, образех пайда а эцаш хьахехела я са дукха а поэтически произведенеш. Церех я «БIаьстенга баькха гIа» яха поэма, стихаш «Баржаш латт Октябрь», «Керда вахар доладир», «Октябре хинна революци яр», иштта кхы дукха а.

ТIехьара аз гIалгIай меттала даькхача «Февралагара Октябрага» яхача книжкана юкъе дахача В. И. Ленина «ЦК членашка волча письмое тIа уж тайпара дешаш дар: «Аз ер мутIараш 24-ча октябре саррахьа яздү. хьал. кхы тIех хила йиш йоацаш, критически да... Гера бе делла сIайтта а гIайтта Iаьдал хьалоацилга тIехьадалийтар валара нийса да...»

Баьчча кьехам кьоабалбаь хьал а лаьца. из письмо язадьча шоллагIча бус Iаьдал хьалаьцар революционни адамаше. Хургдар гуш волча Ленина юкъарчал доацаш ше доал деш толаме чакхъаьнача социалистически революцех язъяь я са «Октябра бийса» яха стихотворени. Укх дешашца чакхйоал из:

Цхьанна къамен,
Цхьанна зена
Низ ца кхачар
Цу бус
Кхоачаш хинна гу,
Революци
Котъалараш,
Лаккe ваьнна.
Мехка баьчча къамаьл ду.

Кхы цхьаькханахьа а белгалъяьккхай аз из бийса — «Халкъ Зимнега дена никъ» яхача стихотворене тIа:

...Наькъаш! Наькъаш!
Хала, атта, дIаьха, лоаца,
Дукха да уж, вай
даь наькъаш.
Уж дерригаш вайна довз...
Бакъда, цхьаькха:
Вай мел даьче наькъий
корта,
Нийсъ мел болча наькъий
корта
Октябре бах цхьа никъ ба,
Из ба цу бус
«Авроро» ший залпаш тоха,
Ленин вэрта, цу Смольнера
Халкъ Зимнега дена никъ.

Из бакъда. Дерригa а дика мел дар, къахьегамхой аьттув болаш мел дар Ленина кийч а иь чакхъаьккхача Октябрьски революцегара хьадоагIаш да.

Владимир Ильич Ленин вах халкъашта гIулакх делга эггара дезагIа лерхIача Коммунистически парте а цунна гонахьа кхота Ленина, чуйнна керда вахар кхоллаш боахача къахьегамхой а турпалча гIуланхашца. Эггара кхоачарагIа вола сага санна, хIара советски сага дег чу вах Ленин.

Хьамзат ОСМИЕВ,
яздархо.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Селхан В. И. Ленина цIерагIча майдан тIа гулбенна дукха нагирхой бар. Уж бахьнабар сийлахь-воккха баьчча Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дизара хетаьча митинге. Митинг хьа а йийлла, комсомола горкома секретара Денпев Мухьмада дош делар комсомола Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарчи секретара Г. Х. Эльмурзаевна. Цо дийцар республика а города а комсомолен нагирхойн вахарах, сий-

БАЬЧЧА ВАСКЕТАШ КХОАЧАШДЕШ...

лахьча цIейна вакъаболхаш шоаш тIанийца социалистически декхараш тIехдина кхоачашдеш, хьинаре къахьегаш церна карагIдиннача динача хIамнех. Цул тIехьагIа комсомола а нагирхой а сийлахьча гIулакхех дийцар Ленински комсомола ветерана В. И. Фильнина, нагирхой хьехамчас, Социалистически Къахьегама Турпала, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата, В. И. Ленина цIерагIча межхалтти чакхдоахача завода оператора Н. И. Ведерникова, Ленински комсомола республикански преме лауреата, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата «Красный молот» завода электросварщица Умалатова Сажас, Нохч-ГIалгIай пачхалкхен университета студентках Торшхоева Марета.

Города комсомола организаце дезача цIея сийна къахьегама совгIаташ нийсдарах дола рапорт Iодеш комсомола горкома хьалхарча секретара Колков Александра.

ДинагIа бола нагирхой хьачунийцар Ленински комсомола мутIарашка.

Митинг чакхйоалаш дизаш дехкар В. И. Ленина памятника юххе.

Бек АБАДИЕВ.

УКХАЗА ХIАРА КНИЖКАНА ВОВЗ ЛЕНИН

Британски музей къилбседенгахьара «IаьржаникI» я а я Iаьржа. Хеталу серригача лондонски пиинкий кIур бIаьшеренашка цу оагIорахьарча пенашта тIаихаб аьлча. НаIаpa дехьен сехьен улла шилом вIаши ца довзалу дукха ха я.

Цхьабакъде, фасед цIона я тоаль а я. Укхазара хьежача московски Доккхача театра тара я музей.

Керттерча фойера книга вIIараш полированни дахчан хьаьсане тоаль я. Церех дIачуваьлча дикка гота корридор я, цун пенах доалл потоца язъян Британе гIорбаьннача библиотекарий цIераш тIа а колаш дола улг. Массехк гIа баьнкхача коридор кхоачалу, сийрда хул.

ТIерача книга куполо пленетарена тара хетийт из. Зала юкъе книжкай стеллажей концентрически гонаш да. Маьлха зIонари санна дIаихи долх болх бе оттадаьча истолий мутIарши. Британски музея гIорлаьннача Читальни залаца дувзаденна мел дар астрономически хIамаш лоьхкаш де. Къьастта статистикага диллача. Укхаза кепатехача издачей отделе гулдеш да 110 миль (1 миль — 1,6 километр) йола полкаш дIалаьца дада 10 миллион книжкаш.

Бахьан доацаш дац Читальни зал яха дош дилла а доккхача алапаца доладеш хилар. Цкъаза, хетаргахьа, иштта ладе метаргда «книжкаш дешар» яха дош а. 1902 шера 29 апреля № А 72453 бола британски музея библиотека книжкаш дешарий билет правай доктора Якуб Рихтера денна хиннад. Регистрационни книжка тIа хIинга а долаш да билет дIаийцачо ше даь йоазув, цун адрес а тIехьа: 30, Холфорд-сквер. Якуб Рихтера псевдонимегIа укхаза болх баьб В. И. Ленина.

«Материализми эмпириокритицизми» яха книжки яздаь вала ше воаллаш, Ленин лаьрххIа Британски музея библиотека болх бе Женевера Лондоне вахавар. Н. К. Крупская яхичох, ший ах ха цу чу йоаккхаш хиннай цо. IуйранIа нийс сахьат даьлча дIа а водаш.

— Цу хана деиз, кхетадеш да, цхьа реставрацих иь Iоттадац тхо, дукха хIамаш хувцадоннад, — книжкай стеллажийн истолийн лабиринте гIолла вуг со библиотека Iалмаш балхахочо Сью Хейла.

Iохов со книжкаш дешараш хувшача моттиге. Вакъда, шелола хIама да. кулг дIаиховвдаде мара ца дезаш. Книжкаш, вийнкаш, заметкаш тIаяхка шин пюпитр я. Цигга чIераш доахк пхьерсах доалла сахьати дIоагIаш хьалхоька...

— Тха сведенеех Ленинн дукхагIа укхаза баьб болх, хьачувоаллича наIара аьрла оагIорахьа, — кулг дIахьокх сопа къамаьл деш. — Укхавера гаргагIа я историех, биографически тоххемех дола книжкаш тIалатта стеллажаш. Цу литературах дукхагIа пайда ийбаьб Ленина къаьстта цу шеранка...

Мисс Хейлацара дIавахадагахьа се кьасташ тIехьнара хаттар ду аз цунца: шерамасса керда том тIаккхет шун библиотека книжкай гакъа?

— 800 эзар, — жоп лу цо, ненига аьлча кхы а полкай тии миль.

Укхаза дукха книжкаш да сийлахь-воккхача баьччах а Ленина вахарцарех гIулакхашцарех, цун хьехамцара нийха йесам лаьгIлуш ца хилара керттерча бахьанех дуиц дукха хи йоаццаш аравьннача ший статья тIа британски парламентаре-лейбориста Уильям Уилсона. «МоллагIа дунен тIарча адамлен тайпе детIаахара процесс зуьш вар, — язду цо, вIалла а шек валар. Ленинн историна ... шийна нийса ... хиларах. ... йолаш ала ... даь событи ... долаш, дунен ... дац е хила ... хьалха ше...»

Цу тайпара ... меча эсала ... книжкаша ... Британски ... керда ... Цхьабакъда, ... англичана ... йовза а цу ... ламхаш ле... а вож а д... хача тайп... Малхбуэс...

В. СИМОНОВ,
АПН соб. корр.
Лондон.

В. И. ЛЕНИН НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ХУДОЖЕСТВЕННИ ТВОРЧЕСТВЕ

Берригаче мехка барзна санна Нохч-ГIалгIайчен художникаша а юкъхьанца дела лина кхетабир В. И. Ленина сурт-сибат къьасти хьакхоллана бола историна хьалхаш кера шоьц бекхтокхам. Партс тIахьехимагIа «ший замалчхьара из геттара йоккха материал» карарзасча юкъхьанца лийрхIар. лар. серригача советски искусство опыт лерде а лувацаш, хьалхара фактиш Iоьелага. цул тIехьагIа Ленина — сига а баьчан а дноза сурт-сибат хьакхолзаргдолаш.

Нохч-ГIалгIайчен изобразительни искусство духхьашхо ленински темина тIавийрзар 1920-чу шерашка цуьлаш тIехкахь баьчан сурт тIилоло медальонаш е воламенна художник Ахриев Хьаж-Бикар. В. И. Ленина сурт-сибат шоай искусстве Палеха, Мстера, Дагестана, Чукотка, Туркменистана хьакъя художникаша хьакколлаш санна цо а хьайнр баьчан сибат тIидола барельефаш Халахете а. тахаларча дийнахьа Хь. В. Ахриева уж балхаш хьакорадаиза да. ХIьста выставкашкарчи отчеташкей уж бIаргадаймнача наха дигадингIаршинен гIолла царех кхы духхатIа хIама ала хала да.

Сийлахь-воккхача баьчан сурт-сибат нохчийн гIалгIайн вахарца изобразительни искусство дувзнага дIадоладенна литературни поэтически источникашка гIолла. Живописе, графике ленински тема детIаахара документально художественни литературо ю вэлини дакки холуш я.

Ишта, фольклорни мотиваш атта гуш а ший толамагIйола произведенеш вай республике вахьача хана хьакхелла волча Къилбседа-ХIнрий АССР искусствай заслуженни деятела В. Глушкова «Лоамарой — В. И. Ленин волча» яхача офорта сюжетни линеца. Ала доагIа, кхьа тIайттачи вайнаха Москве бахийтача шоай вокалашка В. И. Ленина, царна духьала вена. «Доккхачи цIен коа-наIарашта юххе» царга моздиал хьаттал. яхаш. Къаман фольклоре хьакиннача цу сюжетах пайда а эцаш, художника караттIальнал баьчан хьалхьан юкъера халаргйоацца цхьоагIо хьахьонха. Цунна мотвад Iннервал дега камеьршал, хьеша весвь тIеэшан снпIа вайнаха аттара езагIа лоархIаш бола сагах йоакхи оамалаш чилкьо Ленина цIерца юзвзага хьахьокта.

Фольклорегара хьайоагIаш и В. Глушкова «Къилбседа-Кавказ 1919—1924-ча шерашка» яхача серега чуйоатIача «24 ливаиь — поамашмн» яхача офорта сюжет а. Баьчча кхалхарех дола бIил къьчача гIайгIо Iоьржинча санна леттача лоамашка гIийло хьекача мелха духьалболхача гIайгIо тоIабаьча, языческа цIувнарка тыьзета бьха арабаьннача цаьха дое тохадалийта сибаташ дехкад художнико. Ленински тема изобразительни искусстве детIаара цу кьалхарча этапе шеко йоацаш гуш ба хьалкъа идеей политически творчествацера цун бувзам.

Цхьабакъда, цул тIехьагIа массехк шу дальча цу художника творчестве хьахул ленински тема яшара керда концептуально философски лостам. Къьгта из гучабьлар Москве хиннача РСФСР автономни республикий выставке тойтаж хиннача В. П. Глушкова «В. И. Ленин (Марсельеза)» яхача офорта тIа. Цун сюжет арж Парижски Коммуна революционни пафоса хетаьь горельефаш тIайолча «Кортамукъале» яхача французски скульпторо Рюда аркана йисте. Къьгта гуш йоацача цу горельефашта юххе латтача В. И. Ленина динамични а низал ... [illegible] ... Сийлахь-воккхача Октябре дIахойнаьлга, из вIаштIехьдоакхачара В. И. Ленина гениальни лоархIам.

Композиционни даькъе леттIа вIаштIехьякхаро, офорта техниках йоккхача говзалца пайда эцаро лакха ма а беш тIаэцийтар из произведени. Авторо сурта ларде йиллай В. И. Ленина Парижа болхлой кварталашка вахаш лаьккха ха. Баьчча вахара цу ханах дийна произведенеш лаьмай доалол дехьарча художникаша а. масала, польсичар. Цхьабакъда, цар балхаш, керттерча даькъе пейзажии да. цар тIа хьахьокзагIа волча хана Ильич ваьхача улицай а цIеной а архитектурни сибат.

Ленина гений интернациональни хилара тема хьадда а лерргIа а хьахьекхай ший творчестве Л. Царицынско. Грозерча цу художника антифашиста цунна хетаньй «В. И. Ленин — «Сопротивлене» лоаттабаьча къовсама байрах» яха кхьара цIи тилла гравюрай бIаргача серии. Вай доалидаьча тIехххьарча масалаша теш ла ду В. И. Ленина сурт-сибат я ленински тема а республика художникий творчестве нохчийн гIалгIайн къамий революционни историца юзаенна ла Iеш, интернациональни а дунен халкъашта юкъерIа а революционни боламца юзаенна хилара.

Л. Царицынско творчество сийлахь-воккхача баьчан сурт-сибат а ленински тема а кхы цхьаькха а башха бела йолаш я. хетаргахьа, художникашта юкъе гелла кIорга цо духхьашха гIетта а еш. Художника ленински тема юкъарчал доацаш юва кеттера дакъа советски нахага кхьачача антифашистски боламо лоаттабаьча къовсамца. Цун произведенешка В. И. Ленина портретии лоархIам бIахегIа бу гитлеровски концлагерашка чуйхьа ... боацабеш» яха а кхыдола а сурташ. Церех хIарадар хьахьоккхаш за ленински идей дуне эргдоанна, нийсхоца хилара духьаларIа къовсама берриге къахьегамхой тIахьаькха шин.

Ленински тема тIа дикка къахьегаш ва художник Д. Идрисов а. «ВиIий воIа дола дувцар» яха цун произведени дика тIаийцай дукхача республикански, городашка Москве, Ленинграде хиннача выставкашка. Вай замалахьарси пачхахьа ханен вайнахьа хинна вахар вIаши нийсдарна ленински теме шин дош ала наргIадьнинза художника. Цун балхо теша еу вахар а кхел а вIашийтара йоацача шин гага — дукха хIама бIаргадайна а дукха халонаш лайна а волча къоночуни цун вийий аний уйлаш а загардараш а В. И. Ленина хьехама тIадийрадолга.

Ксилографе техникаца хьань а «Ленинах а комсомолах а дола дош» яха книжкашта иллюстрацеш еча художника Е. Токарева массехк гравюра. Цар тIа комсомола берриге а истори, цун тIема деналла а къахьегама котало-наш а тада йиш йоацача тайпара дунен тIа хьалхара социалистически пачхахьал кхе вIашагIьеллача В. И. Ленина вахарца а идеяшца а юзаенна хиларах дувц вайна авторо.

Сийлахь-воккхача баьчан сурт-сибат хьакхоллара тIатеIIа къахьийгад республика кхыбола художникаша а. Ишта, белгалдаьккха мегарга И. Слободина «В. И. Ленин М. Горькийца», Е. Гайдуковай «Лоамарой — В. И. Ленин волча», А. Григорьяна «Хьалхара оахам», А. Беловн «В. И. Ленин чкъьорахошца Волга чкъьарий лувцарашца» яха а кхыдола а сурташ, И. Бекичева, А. Сафронова станкови а монументальни а скульптураш. Шийна теркам тIадолаш за изобразительни искусствай музей массазарча экспозице дола М. Пожникова чеканке даь баьчан портрет.

А. ИЗМАЙЛОВ,
искусствовед.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА
ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ВАЬ 110 ШУ ДИЗАР.
ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ДАГАЛАЦАРА ДИ.

8.00 — «Ха».
8.30 — Iуйранара гимнастика.
9.15 — Моссовета цIерагIча Пачхахьалкхен академически театра «Дукха еза оагIонаш» яха спектакль-концерт.
10.45 — Центральни телевидени Эрригсоюзни радион симфоническа оркестра кхоачашдо Мендельсона концертни увертюра. Инстевьлла — кердаларш.
14.30 — Кердаларш.
14.50 — Документальни фильмий программа.
15.45 — «Ираз дола берий». Концерт.
16.25 — «Хьа ленински библиотека». «Коммунизмера «левизна» берий лазар».
16.55 — Л. Бетховен. № 9 йола соната.
17.30 — «Кагирхой адресаш».
18.30 — «ХIара сурте тIа наьх ба».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Хьалхалита опыт — берригача халкъа доалаьчо». «Тиламий хьасташ». Передачица шьъе дакьа лоацаш ца КПСС Ульяновски обкома хьалхара секретарь И. М. Кузнецов.
19.35 — «Ленин са дег чу ва». Концерт.
20.00 — «Ленин а ха а» яхача документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккеях йола Швецекубок. Швеце вIашагIтеха команда — Канада вIашагIтеха команда. Швецера передача. Перерыве — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Шовина, дай-нанной! «УльяновгIар хезал». 2-гIа передача.
8.40; 9.45 — Ботаника. 5-гIа класс.
9.00 — «Хьа ленински библиотека». «Кагирхой союзий декхарш».
10.40; 14.10 — Французски мотт.
10.40; 11.35 — Обществоведени. 10-гIа класс.
11.10 — ПТУ дешархошта. Эрсий мотт. Синтаксиса стилистически торонаш. 2-гIа передача.
12.05 — Студенташта — заочникашта. Лакхера математика. 3-гIа курс.
13.15 — Подготовительни отделеней лаадугIархошта. Эрсий мотт. Синтаксиса стилистически торонаш. 2-гIа передача.
13.40 — Математика.
14.40 — Iилма - популярни фильмай программа.
15.00 — Фу а миштта а Iомалу ПТУ. «Бобруйски мастераш».
15.30 — Ленина хьакъехьа йоазонхой.
16.15 — Экран — хьехархочоа. Астрономи. 10-гIа класс.
16.45 — Ботаника. 5-гIа класс.
17.05 — «Халиле дий ди» яха документальни фильм.
17.25 — «Дешархо» (гIалгIай меттала).
17.55 — «Дунен халкъашта юкъера обзорени» (гIалгIай меттала).
18.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
18.30 — «Дийна мел волчул дийнагIа».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Динамо» (Москва). Тбилисера передача. Перерыве — «Вийса даьнкала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Музыкальни киоск».
21.40 — «Лергдоаца илли» яха телевизионни художественни фильм.

23 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Лергдоаца иллн» яха телевизионни художественни фильм.
10.20 — «Дийнача хIамай дунен тIа». Листевьлча — кердаларш.
14.30 — Кердаларш.
14.50 — «Печерпосемьй мот хьалъеш латт» яха документальни фильм.
15.40 — «Наьна школа».
16.10 — КIалтохаргах латара Европа чемпионат. Чехословакера передача.
16.45 — «Эрсий къамаьл».
17.15 — «Мичча ва, турмалхаш!».
17.45 — «Iилман вахар» Эстонски ССР Iилмай Академи.
18.30 — «Самукъане ноташ».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Азербайджански ССР а Азербайджана коммунистически парте а 60 шу дизарех. 1. Азербайджана КП ЦК хьалхарча секретара Г. А. Алиева къамаьл. 2. «Советски Азербайджан» — 60 шу» яха телевизионни документальни фильм. 3. Искусства мастерий концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Шахматни школа».
8.40; 9.45 — Физика. 7-гIа класс.
9.05 — Iилма - популярни фильмай программа.
10.10; 14.40 — Немецки мотт.
10.40; 11.40 — Истори. 9-гIа класс.
11.10 — Я. Межелайтиса поэзи. Студенташта - заочникашта.
12.10 — Инженерни графика. 1-гIа курс.
13.20 — Политически экономи. Юрта бохачмера боахама расчетни гIулакхий башхалонаш.
14.10 — Подготовительни отделеней лаадугIархошта. Физика.
15.10 — Эрсий халкъа инструменташ.
15.30 — Мариэтти Шагинян. Хьалхара фильм.
16.30 — Экран — хьехархочоа. Физика. 8-гIа класс.
17.00 — «Советски кино хьадеынача юкъье» яха документальни фильм.
17.30 — «Спорт».
18.00 — «Советски спорт». Киножурнал.
18.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
18.30 — «Унахцlено» (нохчий меттала).
19.00 — «Шоватхьен хьесапгIа шера Iа а бIаьсти да» яха телевизионни дукхах серийни документальни фильм. ШоллагIа сери.
20.00 — Мультфильм.
20.10 — «Телехьажархочо хаттараш ду, критика ю, хьехамаш ду...»
20.40 — А. Скрябин. — № 3 йола симфони.
21.40 — «Бульвара тIа вола ков» яха телевизионни дукхах серийни художественни фильм. Хьалхара сери.

РАДИО

22 АПРЕЛЬ

6.40 — «Ленинизм вай байрах а низ а ба». Беседа (эрсий меттала).
6.50 — Ашараш (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Ленинах дола письмош (гIалгIай меттала).
8.45 — Керлача толамашка. «Ленина орден лелараш тергача истола гонахьа» (эрсий меттала).
9.15 — «Тхоьга язду» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
9.30 — «Къона замане» (гIалгIай меттала).
18.00 — Передачий программа. Хаоттамах дола хоам (эрсий меттала).
18.01 — Империалистически къовсама тьакъехьа Ленин (гIалгIай меттала).
18.15 — Къахьегама совгIаташ. Производствена хьалхалаттараш рапорт лу (нохчий меттала).
18.30 — «Коммунизма новкъа долх вай». Радиокомпозици (гIалгIай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
19.30 — Хоамаш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллаш Грозне хувцалуш морхаш а йолаш. IуйранIа цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, йоачаш а йоацаш. малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилей фегара температура республике 17—22. Грозне 19—21 градус йIовхал йолаш хилей тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш. йоачаш а йоацаш. къулба-малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилей фегара температура буйсана 4—9, дийнахьа 19—24 градус йIовхал йолаш хилей тарлу....

Метеостанци.

Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дуза ди хьатIакхоачаш къаьстта хоза кийчъяьй сийлахь-воккхача баьчча цIи лелаю Грозне керттера улица. Тха корреспондента И. Плиева даьккхача укх сурта тIа шоана гуш ма хиллара, цигара, хIоза а дIайигаяц гIишлошъерий вагонч и к а ш, техника. Бакъда дукха ца говш хьатIаккхоачаргья из ха. ТIаккха кхы а хоагIа, кхы а сапаргIатагIа хургья вай грозненцашта чIоагIа хьамсара йола улица.

Грозне ца воагIаш даь-пхи шу даьккха саг цецвоал Ленина улицагIа ше дIаволелча. Цу тIара вIеидаь дIадаьхан къьйна цIенолгаш, хьалдаьл дуккхаза вIишIIердаь Iалаьмате хозадараш. Улица сибат довзартдоацаш хийцад цар.

ОЗИЕВ Салман.

ЛЕНИНИ БЕРАШИ

Мотт мел Iоамоча вай беро
Эггар хьалха «Ленин» оал.
Школе книжкана тIера
Цунга хьежаш Ленин воал.
Эггар хьалха книжка тIа
Беро дешар «Ленин» да.
Из цIи юпп цо кеькате тIа,
Цунца йоазув Iомаду.
ХIаьта даиз дерриг вахар
Беро вай баьччанца дувз.
Цун цIи я цо даим йоахар,
Цунца нийсбеш ког а лувз.
ЦIаккха бере дIа ца хоцаш,
Цо цун байрех лакха кхоаб.
Даим цунах пайда эцаш,
Баьччан хьехам дега кхоаб.
Иштта кхув вай береш тахан —
Баьччан новкъа нийса долх.
Из цо денна ираз бахьан
Ираза ба цар бу болх.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспорте — 9-24-01; юрта бохама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмаш — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

СФ00170. «Грозненски рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2113.